

Certificatieschema
Energiemanagementsystemen
volgens ISO 50001

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.

Certificatieschema Energiemanagementsystemen volgens ISO 50001*

N160118, 15 september 2016
vervangt de versie van 10 december 2013

* Dit certificatieschema is gebaseerd op NEN-EN-ISO 50001:2011, de Nederlandse versie van de Europese norm EN ISO 50001: 2011. Deze Europese norm is identiek aan de internationale norm ISO 50001:2011. In dit certificatieschema wordt voor het gemak de term ISO 50001 gebruikt in plaats van NEN-EN-ISO 50001:2011.

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1	
1	Inleiding 6

HOOFDSTUK 2	
2	Interpretatie ISO 50001 8
2.1	Algemene eisen 8
2.2	Directieverantwoordelijkheid 9
2.3	Energiebeleid 9
2.4	Energieplanning 10
2.4.1	Wettelijke en andere eisen 10
2.4.2	Energiebeoordeling 10
2.4.3	Uitgangswaarde voor energiegebruik (baseline) 12
2.4.4	Energieprestatie-indicatoren 12
2.5	Implementatie en uitvoering 12
2.5.1	Bekwaamheid, training en bewustzijn 12
2.5.2	Ontwerp 12
2.5.3	Inkoop van energiediensten, producten, uitrusting en energie 12
2.6	Controle 13
2.6.1	Beoordeling van naleving van wettelijke en andere eisen 13
2.6.2	Interne audit van het energiemanagementsysteem 13
2.6.3	Afwijkingen, correcties, corrigerende en preventieve maatregelen 13

HOOFDSTUK 3	
3	Organisatie van de certificatie-instelling 14
3.1	Principes en algemene eisen 14
3.1.1	Onpartijdigheid 14
3.1.2	Reageren op klachten 14
3.2	Organisatiestructuur binnen de CI 15
3.3	Personeel binnen de CI 15
3.3.1	Competentie van management en personeel 15
3.4	Informatie-uitwisseling tussen CI en derden 15
3.4.1	Publiektoegankelijke informatie 15
3.4.2	Informatie-uitwisseling tussen CI en klanten 16

HOOFDSTUK 4		
4	Werkwijze van de certificatie-instelling	17
4.1	Activiteiten voorafgaand aan certificatie	17
4.1.1	Beoordeling aanvraag	17
4.1.2	Audittijd	18
4.2	Initiële certificatie	18
4.2.1	Fase 1-audit (vooronderzoek)	18
4.2.2	Fase 2 (certificatieaudit)	19
4.3	Uitvoering audits	19
4.3.1	Beoordeling borging van naleving wet- en regelgeving	19
4.3.2	Beoordeling continue verbetering	21
4.3.3	Beoordeling energie-informatie	21
4.3.4	Handelwijze in het geval van overtredingen	22
4.3.5	Rapportage van audits	22
4.4	In stand houden certificatie	23
4.4.1	Controleaudit	23
4.4.2	Speciale audits	23

BIJLAGEN		
1	Documenten voor vooronderzoek	24
2	Kennis over wet- en regelgeving in Nederland	25
3	Nadere informatie	26

Inleiding

Door het sluiten van een overeenkomst met de Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagement-systemen (SCCM) kunnen bij SCCM geaccrediteerde certificatie-instellingen (CI's) gebruik maken van het hier gepresenteerde certificatieschema dat is gebaseerd op de mondiale norm ISO 50001:2011 (ISO: International Standardization Organization te Genève). Het certificatieschema is ontwikkeld door het binnen SCCM functionerend Centraal College van Deskundigen (CCvD). Het bestuur van SCCM heeft het voorstel van het CCvD overgenomen. SCCM voldoet als schemabeheerder aan de daarvoor door de Raad voor Accreditatie gestelde eisen. De bij SCCM aangesloten certificatie-instellingen verplichten zich tot het volgen van het door SCCM opgestelde certificatieschema voor certificatie op basis van de ISO 50001-norm.

De Raad voor Accreditatie (RvA) is een door de overheid aangewezen orgaan voor het houden van toezicht op het functioneren van certificatie- en inspectie-instellingen. Certificatie-instellingen die aan de eisen van de RvA voldoen, kunnen door de RvA worden geaccrediteerd. Wanneer een CI een certificatieschema ontwikkelt, dient ze daarbij de relevante belanghebbenden te betrekken. Door gebruik te maken van een centrale schemabeheerder hoeft niet elke certificatie-instelling dit afzonderlijk te doen. Tevens wordt een uniforme uitleg van de onderliggende norm bevorderd en heeft een centrale schemabeheerder toegevoegde waarde op het gebied van informatievoorziening aan zowel auditoren van certificatie-instellingen als organisaties die gecertificeerd willen worden.

SCCM gaat uitsluitend overeenkomsten aan met certificatie-instellingen die zijn geaccrediteerd door de RvA of een door IAF (International Accreditation Forum) geaccepteerde accreditatie-instelling welke een MLA-partner is voor ISO 50001. Specifiek voor de certificatie van energiemanagementsystemen en de accreditatie van certificatie-instellingen zijn, naast de ISO 50001-norm, vooral de eisen uit de volgende documenten van belang:

- NEN-EN-ISO/IEC ISO 17021-1: Conformity assessment - Requirements for bodies providing audit and certification of management systems Part 1: Requirements;
- NEN-ISO 50003: Energy management systems - Requirements for bodies providing audit and certification of energy management;
- NPR-ISO/IEC TS 17022: Conformity assessment - Requirements and recommendations for content of a third-party audit report on management systems;
- IAF MD 2: Transfer of Accredited Certification of Management Systems;
- IAF MD 3: Advanced Surveillance and Recertification Procedures (ASRP);
- IAF MD 4: Use of Computer Assisted Auditing Techniques ("CAAT") for Accredited Certification of Management Systems;
- IAF MD 11: Audits of integrated management systems;
- IAF MD 19: The Audit and Certification of a Management System operated by a Multi-site Organisation (where application of site sampling is not appropriate);

- EA-7/04: een toelichting van de European co-operation for Accreditation op het onderdeel naleving wet- en regelgeving binnen de ISO 14001-norm;
- SAP-C015: Specifiek Accreditatieprotocol for the certification of energy management systems van de RvA;
- Eventuele nieuwe door het EA en/of IAF uitgebrachte richtlijnen die betrekking hebben op ISO 50001-certificatie.

Voor de bovenstaande documenten geldt dat de laatst gepubliceerde versie van toepassing is (rekening houdend met eventuele overgangstermijnen). Voor zover het vrij beschikbare documenten zijn is de laatste versie te vinden op www.sccm.nl. Verwijzingen naar paragrafen uit de ISO 17021-1 zijn gebaseerd op de ISO 17021-1:2015.

SCCM streeft een hoogwaardig certificaat na met een breed draagvlak, dat een toegevoegde waarde heeft, in het bijzonder in de relatie van de gecertificeerde organisatie met haar omgeving (overheid, afnemers, leveranciers en omwonenden). Om dat te bereiken is het CCvD van SCCM samengesteld uit vertegenwoordigers van het (georganiseerde) bedrijfsleven, de verschillende overheden en maatschappelijke groeperingen.

Het certificatieschema bestaat uit de volgende drie delen:

- De interpretatie van de ISO 50001-norm (hoofdstuk 2)
- De organisatie van de certificatie-instelling (hoofdstuk 3)
- De werkwijze van de certificatie-instelling (hoofdstuk 4)

Op een aantal plaatsen staat wat SCCM 'verwacht'. Dat wil zeggen dat SCCM de betreffende interpretatie als dringend advies meegeeft maar dat daar met goede redenen van af kan worden geweken.

Toelichting op de belangrijkste wijzigingen tussen deze versie en de versie van 10 december 2013:

- Wijzigingen in verband met aansluiting op EED-verplichting tot uitvoering van energieaudit.
- Implementatie ISO 17021.1:2015. De hoofdstukken 3 en 4 die daar betrekking op hebben zijn daar waar mogelijk overgenomen uit het SCCM certificatieschema ISO 14001:2015.
- Implementatie van ISO 50003:2014 - Eisen voor entiteiten die audits en certificering van energie-managementsystemen verzorgen. De implementatie komt terug in hoofdstukken 3 en 4 en de daaraan verbonden bijlagen.

2 Interpretatie ISO 50001

2.1 Algemene eisen (ISO 50001 paragraaf 4.1)

Een organisatie dient het toepassingsgebied en de grenzen van het energiemanagementsysteem vast te leggen. Het CCvD heeft daarbij de volgende aandachtspunten:

- Vastgelegd moet zijn op welke (onderdelen van) organisatie(s) en op welke activiteiten, producten of diensten van de betreffende organisatie (of onderdeel daarvan) het energiemanagementsysteem betrekking heeft;
- Voor het toepassingsgebied en grenzen die zijn vastgesteld moet worden gedefinieerd met welke breedte (vaak scope genoemd) het energieverbruik in het systeem wordt beheerst (bijvoorbeeld in hoeverre ook het energieverbruik, ontstaan bij derden, zoals het transport van personeel, onder het systeem valt);
- Voor de definiëring van de breedte (scope) wordt aanbevolen om gebruik te maken van de benadering beschreven in de ISO 14064-1 (scopes 1, 2 en 3). Het GHG-protocol, deel “A Corporate Accounting and Reporting Standard”, hoofdstuk 3 ‘Setting Organizational Boundaries’ en hoofdstuk 4 ‘Setting Operational Boundaries’ kunnen geraadpleegd worden als aanvulling op de ISO 14064-1;
- In Nederland bestaat de CO₂-prestatieladder van SKAO (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen). Eisen voor onderdelen van de ladder komen overeen met eisen uit de ISO 50001. Organisaties die ISO 50001 gecertificeerd zijn kunnen voordeel hebben bij toepassing van hun procedures. Van belang is dan dat het toepassingsgebied en grenzen van het managementsysteem en de gekozen breedte (scope) overlappend is;
- In ieder geval dienen het ‘directe’ energieverbruik door bronnen die eigendom zijn van de organisatie of door de organisatie worden gecontroleerd (bijvoorbeeld bij geleasede objecten / huursituaties) en het verbruik van ingekochte elektriciteit te zijn opgenomen. Duidelijk moet zijn in hoeverre indirecte emissies die ontstaan bij derden onder het systeem vallen. Gebruikelijk is om het energieverbruik in verband met transport van goederen en mensen mee te nemen;
- Duidelijk moet zijn op welke wijze eigen energieopwekking (bijvoorbeeld met WKK-installaties) onder het energiemanagementsysteem vallen. Dit geldt in het bijzonder wanneer installaties met andere bedrijven worden gedeeld en/of in een aparte juridische eenheid zijn ondergebracht;
- In het geval de te certificeren organisatie ook ISO 14001 gecertificeerd is, is van belang dat duidelijk is in hoeverre het toepassingsgebied van het milieu- en energiemanagementsysteem overeenkomt.

De zinsnede in 4.1 c) kan volgens het CCvD worden beschouwd als een inleidende zin waaraan wordt voldaan indien de verschillende onderdelen van de norm adequaat zijn ingevoerd.

2.2 Directieverantwoordelijkheid (ISO 50001 paragraaf 4.2)

Volgens 4.2.1 b) dient een directievertegenwoordiger te worden aangewezen. Volgens het CCvD dient de eindverantwoordelijkheid voor het energiemanagementsysteem te worden belegd bij de directie van de organisatie. De uitvoering van taken kan worden gedelegeerd aan de directievertegenwoordiger.

In 4.2.1 b) en 4.2.2 worden de directievertegenwoordiger en het energiemanagementteam genoemd. Volgens definitie 3.10 kan het team uit één persoon bestaan. Volgens het CCvD kunnen beide functies of rollen door dezelfde persoon worden vervuld. Voor wat betreft het energiemanagementteam is essentieel dat deze wordt gevormd door sleutelpersonen in de organisatie die in staat zijn bewustwording op het terrein van energie te bevorderen.

In 4.2.1 h) wordt het onderwerp energie gekoppeld aan de lange termijnplanning. In het geval er een lange termijnplanning wordt opgesteld dient daarin aandacht aan het onderwerp energie te worden besteed. Het CCvD wil het belang van de lange termijnplanning benadrukken omdat het terugdringen van het energieverbruik vaak samenhangt met investeringen die een lange levensduur hebben. Een strategische visie op investeringen en de eigen activiteiten is bij veel organisaties noodzakelijk om tot substantiële verbeteringen te komen.

In 4.2.2 wordt aangegeven dat de directievertegenwoordiger moet beschikken over 'geschikte vaardigheden en bevoegdheden'. Volgens het CCvD worden de benodigde 'vaardigheden en bevoegdheden' van de directievertegenwoordiger bepaald door onder andere de omvang van de organisatie, de omvang van het energieverbruik en de aard van de energieverbruikers. Zo zal het belang van organisatorische en procesmatige vaardigheden bij de directievertegenwoordiger bij grotere organisaties (met een omvangrijk energieverbruik) groter zijn. Voor technische kennis en vaardigheden kan dan een beroep op anderen in de organisatie worden gedaan. Bij kleinere organisaties zal het belang van de technische kennis en bekendheid met het productieproces vaak weer groter zijn.

2.3 Energiebeleid (ISO 50001 paragraaf 4.3)

Het energiebeleid kan worden geïntegreerd in andere beleidsdocumenten, bijvoorbeeld een milieubeleidsverklaring.

Aandachtspunten zijn:

- In het geval de milieubeleidsverklaring wordt gebruikt, dient te worden gerealiseerd dat een deel van de eisen overlappend is maar dat er ook aanvullende eisen zijn (zoals 4.3 c, commitment ten aanzien van informatie en middelen en 4.3 f, ondersteuning van de aankoop energie-efficiënte producten en diensten en ontwerp);
- In 4.3 e) wordt vereist dat het energiebeleid kan dienen als een kader om energiedoelstellingen en -taakstellingen vast te stellen en te beoordelen.

2.4 Energieplanning (ISO 50001 paragraaf 4.4)

Paragraaf 4.4.1 (Algemeen) kan worden beschouwd als een inleidende informatieve tekst. Wanneer wordt voldaan aan de eisen in 4.4.2 tot en met 4.4.6, is invulling gegeven aan 4.4.1.

In de norm wordt onderscheid gemaakt tussen het energieverbruik (de hoeveelheid energie die wordt gebruikt), het energiegebruik (de manier of wijze van toepassing van energie. Bijvoorbeeld voor ventilatie, verwarming, processen etc.) en energiebronnen (elektriciteit, brandstoffen, hitte etc.).

2.4.1 Wettelijke en andere eisen (ISO 50001 paragraaf 4.4.2)

Voorbeelden van relevante wet- en regelgeving en andere eisen in Nederland zijn opgenomen in bijlage 2.

Onder andere eisen vallen bijvoorbeeld verplichtingen aangaande bij opdrachten van derden (zoals niveau CO₂-prestatieladder).

De organisatie dient volgens de norm vast te stellen hoe de wettelijke en andere eisen van toepassing zijn op het energiegebruik, -verbruik en -efficiency. Volgens het CCvD betekent dit dat een organisatie een overzicht dient te hebben van de concrete eisen die op het energiegebruik, -verbruik en -efficiency van toepassing zijn. Dit overzicht is van belang voor de uitvoering van de evaluatie van de naleving van wet- en regelgeving (art. 4.6.2).

Periodiek dient de organisatie te beoordelen of er nieuwe milieuwet- en regelgeving van toepassing is geworden dan wel bestaande wet- en regelgeving is gewijzigd (EA-7/04 art. 3.2.2).

2.4.2 Energiebeoordeling (ISO 50001 paragraaf 4.4.3)

De methodologie en de criteria die worden gehanteerd bij de uitvoering van een energiebeoordeling dienen te zijn gedocumenteerd. Bij criteria kan worden gedacht aan:

- bij welke omvang energiebronnen worden meegenomen;
- wanneer wel of niet bemetering wordt toegepast;
- wanneer een gebruiker als significant wordt beschouwd;
- hoe ver in het verleden wordt informatie verzameld;
- frequentie en/of criteria voor actualiseren van de energiebeoordeling.

De energiebeoordeling in 4.4.3 is opgebouwd uit een analyse op hoofdlijnen van het energieverbruik (voor de organisatie als geheel naar verschillende energiebronnen) en energiegebruik in 4.4.3 a) en een analyse van in meer detail voor het identificeren van de faciliteiten, apparaten of processen die een significante invloed op het energieverbruik hebben.

De significantie kan worden bepaald op basis van de omvang van het verbruik en/of de potentie tot het verbeteren van de energiestatistiek. Door ook het verbeterpotentieel te betrekken bij de bepaling van de significantie wordt voorkomen dat relatief kleine verbruikers (zoals elektromotoren) over het hoofd worden gezien. Ook bij 4.4.3 C verwacht het CCvD dat alle energiegebruikers met een groot verbeterpotentieel worden meegenomen. Dus ook kleinere die qua omvang niet significant zijn maar dit wel zijn op basis van het verbeterpotentieel.

Informatie over het elektriciteitsbelastingsprofiel kan van belang zijn voor het krijgen van inzicht in het energieverbruik en -gebruik. Deze informatie dient aanwezig te zijn wanneer het ISO 50001-certificaat wordt gebruikt om te voldoen aan de energie-audit uit de EED (Energy Efficiency Directive).

Bij de identificatie van het verbruik en gebruik dient ook de eigen opwekking en de eventueel gebruikte restwarmte te worden meegenomen.

Bij de uitvoering van een energiebeoordeling kan gebruik worden gemaakt van verschillende soorten instrumenten, bijvoorbeeld:

- EVA (Energie Verbruiks Analyse)¹;
- energiebalans.

Het CCvD gaat ervan uit dat de diepgang van de analyse in 4.4.3 a) zodanig is dat een gedetailleerd overzicht wordt gegeven van alle binnen de onderneming bestaande energiestromen, de omvang en verdeling daarvan naar functies en eventuele omzetting naar andere energiedragers. Het gaat hier onder meer om het energieverbruik van gebouwen of groepen gebouwen, industriële processen of installaties, met inbegrip van vervoer en warmte. Dit overzicht dient dusdanig 'proportioneel' en 'voldoende representatief' te zijn (bijvoorbeeld als omschreven in de richtsnoeren van de EED-richtlijn) om een betrouwbaar beeld te geven van het energiegebruik en mogelijke besparingsmaatregelen. Een 'restpost' van circa 10% van het totale energieverbruik is onder normale omstandigheden in de praktijk nog acceptabel.

Het inzicht in het verbruik kan worden verkregen door bemetering en/of door het berekenen van het verbruik op basis van specificaties. Door het combineren van het energieverbruik met het energiegebruik wordt een energiebalans verkregen.

Bij de energiebeoordeling gaat het primair om het actuele verbruik. Wanneer een baseline wordt gebruikt die is gebaseerd op data uit het verleden dient de energiebeoordeling ook betrekking te hebben op de ontwikkelingen vanaf dat moment.

Om de mogelijkheden te identificeren om het energieverbruik te verminderen en/of gebruik te maken van alternatieve energiebronnen is ook een visie van de organisatie op de langere termijn noodzakelijk (zie ook 4.2.1 h). Het gaat dan om de producten/diensten, processen die wel of niet in eigen beheer worden uitgevoerd en de energiebronnen die worden ingezet. In dat verband is bijvoorbeeld inzicht in de levensduur van installaties van belang zodat tijdig alternatieven kunnen worden onderzocht. Het gebruik van bijvoorbeeld restwarmte (van interne of externe bron) vraagt een voorbereiding die tijdig moet worden ingepland.

Onder variabelen (4.4.3 b) 2^e streepje) kunnen bijvoorbeeld worden verstaan:

- bezettingsgraad / productieomvang;
- weersomstandigheden;
- staat van onderhoud (bijvoorbeeld lekkage, afstellingen);
- stops ten behoeve van bijvoorbeeld groot onderhoud.

Afhankelijk van de gekozen scope (zie 4.1) zullen ook gegevens moeten worden verzameld om het energieverbruik te bepalen dat samenhangt met producten of diensten die bij derden worden ingekocht. Dit betreft bijvoorbeeld ingekochte transportdiensten (goederen en/of personen).

¹ Te downloaden via http://www.rvo.nl/sites/default/files/bijlagen/EVA_Handleiding%20EnergieVerbruiksAnalyse_19-12-2008.pdf

2.4.3 Uitgangswaarde voor energiegebruik (ISO 50001 paragraaf 4.4.4)

Een organisatie kan meerdere uitgangswaarden voor energiegebruik (baselines) hebben, bijvoorbeeld voor elke bron. Er moeten criteria zijn op basis waarvan de keuze van het jaar van de uitgangswaarde wordt gemotiveerd. De wijze waarop de uitgangswaarde is berekend dient vast te liggen. Inclusief eventuele correcties die zijn toegepast of aannames die zijn gedaan. Correcties kunnen bijvoorbeeld noodzakelijk zijn wanneer activiteiten worden uitbesteed of afgestoten.

De keuze van de baseline(s) dient zo te zijn dat minimaal 80% van het totale energieverbruik door de uitgangswaarde(n) wordt afgedekt.

2.4.4 Energieprestatie-indicatoren (ISO 50001 paragraaf 4.4.5)

De Energie prestatie-indicatoren (EnPI's) die volgens deze paragraaf van de norm worden geformuleerd vormen de basis voor de monitoringverplichtingen in 4.6.1.

EnPI's dienen zodanig te worden gekozen dat er ook een daadwerkelijke sturing op het energiegebruik mogelijk is. EnPI's kunnen bestaan uit een parameter (absoluut energiegebruik), energiegebruik per eenheid (bijvoorbeeld werkdag, weekenddag, fabricatieduur, product, ploeg) of een multivariabel model ($E=A*x+B*y+...$) waarbij variabelen kunnen zijn: productieomvang, buitentemperatuur of een andere variabele.

2.5 Implementatie en uitvoering (ISO 50001 paragraaf 4.5)

2.5.1 Bekwaamheid, training en bewustzijn (ISO 50001 paragraaf 4.5.2)

Dit zijn personen die door hun gedrag en/of werkzaamheden het energiegebruik direct of indirect kunnen beïnvloeden. De volgende groepen kunnen worden onderscheiden:

- operators en productiepersoneel direct betrokken bij belangrijke energiegebruikers;
- technici betrokken bij ontwikkeling en onderhoud (zowel intern als extern) van belangrijke energiegebruikers;
- planners van transport;
- inkopers;
- ondersteunende dienstverleners (schoonmakers, beveiliging);
- management op verschillende niveaus in de organisatie met invloed op eerder genoemde groepen.

2.5.2 Ontwerp (ISO 50001 paragraaf 4.5.6)

Onder aangepaste of gerenoveerde faciliteiten, uitrusting, systemen en processen dient ook het onderhoud en de vervanging van onderdelen te worden verstaan.

Bij de ontwikkeling van nieuwe producten/diensten dienen vooraf de consequenties voor het energieverbruik bij de productie of levering (inclusief eventuele inkoop) in het ontwerp te worden betrokken. Nieuwe producten of diensten kunnen ook een verhoging van het energieverbruik bij de productie of levering tot gevolg hebben. Wanneer het om significante verschillen gaat zal de organisatie de noodzaak moeten kunnen onderbouwen (een verhoogd verbruik bij de productie kan bijvoorbeeld samenhangen met een lager verbruik in de gebruiksfase).

2.5.3 Inkoop van energiediensten, producten, uitrusting en energie (ISO 50001 paragraaf 4.5.7)

In dit artikel gaat het om de inkoop van energie services, installaties en energie die met de eigen productie en levering samenhangt en niet om bijvoorbeeld de inkoop van producten (zoals grondstoffen, onderdelen, halffabricaten) of de uitbesteding van bepaalde activiteiten. In bijlage A 5.7 wordt gewezen op de mogelijkheid om het energiemanagementsysteem te gebruiken in de keten. Dit is echter geen verplichting.

Voor organisaties in Nederland die zijn verbonden aan het MJA- of MEE-convenant geldt wel de verplichting om ook aandacht aan het energieverbruik in de keten te besteden. Het energiemanagementsysteem kan worden gebruikt om dit te borgen.

Bij de inkoop van productiemiddelen is van belang het energieverbruik en de kosten over de totale levensduur in de besluitvorming te betrekken. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een hogere investering op termijn wordt terugverdiend. Ook factoren als onderhoudskosten kunnen dan van invloed zijn (Total Cost of Ownership).

Voorbeelden van specificaties voor energie-inkoop zijn:

- algemeen: gekozen wordt voor best beschikbare technieken;
- bij vervanging van elektromotoren klasse IE3, Premium efficiency;
- inkoop van 'Groene' stroom.

2.6 Controle (ISO 50001 paragraaf 4.6)

2.6.1 Beoordeling van naleving van wettelijke en andere eisen (ISO 50001 paragraaf 4.6.2)

Een organisatie dient periodiek te evalueren dat elke van toepassing zijnde eis uit van toepassing zijnde wet- en regelgeving wordt nageleefd en dat de organisatie zich bewust is van de status van naleving. Met behulp van het energiemanagementsysteem dient de organisatie de status van naleving van wet- en regelgeving te kunnen identificeren (EA-7/04 art. 3.7.2). Deze evaluatie is volgens het CCvD een activiteit met een ander doel dan de interne audit en directiebeoordeling. De uitvoering van deze evaluatie dient toetsbaar te zijn. Een zogenaamde complianceaudit kan als instrument worden gebruikt om de evaluatie van de naleving uit te voeren. Tijdens de interne audits moet worden beoordeeld of de procedure voor de evaluatie van de naleving ook functioneert. De resultaten worden in de directiebeoordeling meegenomen.

De frequentie waarmee een evaluatie van de naleving wordt uitgevoerd is afhankelijk van de kans van optreden van de afwijking en het mogelijke effect van de afwijking van een wettelijke eis. Dit zal per eis verschillend zijn. Naarmate het risico dat verbonden is aan een bepaalde eis hoger is, zal de evaluatie frequenter moeten plaatsvinden en de wijze van uitvoering zwaarder zijn. De organisatie zal dit voor de verschillende wettelijke eisen moeten bepalen. Het kan zijn dat bepaalde eisen niet ieder jaar worden geëvalueerd. Bijvoorbeeld in het geval van voorzieningen die niet aan verandering onderhevig zijn en bij afwijkingen die geen direct effect hebben. Uiteindelijk zal de organisatie tijdens de jaarlijkse directiebeoordeling een gemotiveerde uitspraak moeten kunnen doen over de eigen naleving.

2.6.2 Interne audit van het energiemanagementsysteem (ISO 50001 paragraaf 4.6.3)

Interne audits voor ISO 14001 en ISO 50001 kunnen gecombineerd worden uitgevoerd. Aandachtspunt is dan dat de voor ISO 50001 specifieke onderdelen ook expliciet aan de orde komen en auditors daarvoor zijn gekwalificeerd.

2.6.3 Afwijkingen, correcties, corrigerende en preventieve maatregelen (ISO 50001 paragraaf 4.6.4)

Afwijkingen kunnen er zijn op verschillende niveaus:

- het voldoen van het managementsysteem aan de ISO 50001-norm;
- het werken volgens de in het managementsysteem vastgelegde procedures, instructies, planning;
- de realisatie van de in het systeem vastgelegde doelstellingen.

3 Organisatie van de certificatie-instelling

Om te kunnen worden geaccrediteerd voor de uitvoering van certificatiwerkzaamheden dient een CI te voldoen aan de NEN-EN-ISO/IEC ISO 17021-1 Conformity Assessment - requirements for bodies providing audit and certification of management systems. In de ISO 17021 liggen zowel organisatorische als inhoudelijke eisen ten aanzien van de werkwijze vast. SCCM kan daar waar nodig een interpretatie geven op deze eisen.

De hoofdstukken 1 tot en met 8 en 10 van de ISO 17021-1 bevatten organisatorische eisen.

Bij een accreditatiebeoordeling is de tekst van de NEN-EN-ISO/IEC ISO 17021-1 en NEN-ISO 50003 in samenhang met het certificatieschema bindend.

3.1 Principes en algemene eisen (ISO 17021-1 hoofdstuk 4 en 5)

3.1.1 Onpartijdigheid (ISO 17021 paragraaf 4.2, 5.2 en 5.3)

Personeel mag niet betrokken zijn geweest bij managementsysteemadvies (zie ISO 17021-1 definitie 3.3) over zowel het energiemanagementsysteem als eventuele andere managementsystemen van de te certificeren organisatie.

Wanneer certificatiepersoneel nog geen twee jaar voor de CI werkzaam is en/of parttime voor de CI werkzaam is, dient de CI zich ervan te vergewissen dat de persoon ook niet op een andere manier (bijvoorbeeld als consultant of intern auditor) heeft geparticipeerd bij de ontwikkeling, het implementeren of onderhouden van managementsystemen bij de te certificeren organisatie.

De uitvoering van 'pre-audits' door de CI wordt niet gezien als advies zolang het alleen om een beoordeling van het ingevoerde systeem gaat en geen advies wordt gegeven over de oplossing van eventuele tekortkomingen.

3.1.2 Reageren op klachten (ISO 17021-1 paragraaf 9.6.7)

De CI dient SCCM zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen twee weken op de hoogte te stellen van klachten die derden (bijvoorbeeld het bevoegd gezag) bij de CI indienen over een door de CI afgegeven certificaat (dus niet bezwaren van door de CI gecertificeerde organisaties). SCCM rapporteert het aantal en de aard van de klachten in het jaarverslag.

3.2 Organisatiestructuur binnen de CI (ISO 17021-1 hoofdstuk 6)

-

3.3 Personeel binnen de CI (ISO 17021-1 hoofdstuk 7)

3.3.1 Competentie van management en personeel (ISO 17021-1 paragraaf 7.1)

ISO 50003 geeft een specificering van de competentie-eisen gesteld in ISO 17021-1. Een CI kan voor de verdere invulling van het management van competenties een eigen systematiek hanteren.

In ISO 17021-1 wordt het begrip 'technical area' gehanteerd, in ISO 50003 wordt deze ingevuld voor de certificatie van energiemanagementsystemen.

In bijlage 2 is de wet- en regelgeving relevant bij ISO 50001-certificatie in Nederland gedefinieerd.

3.4 Informatie-uitwisseling tussen CI en derden (ISO 17021-1 hoofdstuk 8)

3.4.1 Publiektoegankelijke informatie (ISO 17021-1 paragraaf 8.1, 8.2, 8.3 en 8.4)

De CI's dienen op het certificaat te vermelden dat het certificaat is verstrekt op basis van het SCCM-certificatieschema. Een kopie van het certificaat of een gewijzigd certificaat dient direct aan SCCM te worden verstrekt. SCCM publiceert een overzicht van de verstrekte certificaten op internet.

Ten aanzien van het schorsen en intrekken van een certificaat geldt het volgende:

- Wanneer een certificaat is geschorst wordt SCCM daarover direct door de CI ingelicht. In de op internet gepubliceerde database wordt de schorsing door SCCM aangegeven;
- Wanneer een certificaat door de CI wordt ingetrokken, wordt SCCM daarvan zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen 1 week in kennis gesteld. Het certificaat wordt door SCCM uit het bestand met gecertificeerde organisaties verwijderd.

Ten aanzien van de op het certificaat opgenomen informatie geldt dat het voor de potentiële gebruikers duidelijk moet zijn welke organisatie waarvoor is gecertificeerd en deze informatie niet misleidend mag zijn.

In het bijzonder geldt het volgende:

- De op het certificaat vermelde naam van de organisatie dient te corresponderen met het hiërarchische niveau waarop de directiebeoordeling wordt uitgevoerd (bijvoorbeeld organisatie x, bedrijfs onderdeel y);
- De scope vermeld op het certificaat bevat een bondige omschrijving van de activiteiten van de vermelde organisatie die onder het certificaat vallen. De scope dient te passen binnen het door de te certificeren organisatie opgestelde toepassingsgebied (ISO 50001 par. 4.1). De omschrijving mag geen waardeoordelen bevatten;
- Vestigingen van de organisatie op andere adressen en/of plaatsen worden zodanig op het certificaat opgenomen dat deze traceerbaar zijn;

- Indien een deelcertificaat wordt uitgegeven voor een onderdeel of vestiging dat valt onder een concern certificaat moet voor iedereen duidelijk zijn dat het deelcertificaat geen op zichzelf staand certificaat is en niet los kan worden gezien van het betreffende concerncertificaat waarvan ook het nummer op het deelcertificaat vermeld dient te worden;
- Wanneer er behoefte is om meer gedetailleerd aan te geven waar het ISO 50001-certificaat betrekking op heeft (bijvoorbeeld adressen van vestigingen, namen van producten of diensten) kan op het certificaat verwezen worden naar een door de CI gewaarmerkte bijlage waarop deze informatie is opgenomen.

3.4.2 Informatie-uitwisseling tussen CI en klanten (ISO 17021-1 paragraaf 8.5)

De organisatie met een gecertificeerd energiemanagementsysteem is ervoor verantwoordelijk dat zij blijft voldoen aan alle voorschriften. Wanneer dit niet langer het geval is, dient de organisatie dit zelf te melden bij de CI.

Het gaat niet om afwijkingen geconstateerd bij bijvoorbeeld interne audits en die snel kunnen worden opgelost. Het gaat om afwijkingen die een structureel karakter hebben en die zodanige gevolgen voor het milieu en/of de omgeving (kunnen) hebben dat klachten van omgeving en/of optreden van de overheid te verwachten is. Zie ook paragraaf 4.5.2 waar wordt ingegaan op afwijkingen waarvoor een CI een extra tussentijdsonderzoek dient uit te voeren.

4 Werkwijze van de certificatieinstelling

Om te kunnen worden geaccrediteerd voor de uitvoering van certificatiwerkzaamheden dient een CI te voldoen aan de NEN-EN-ISO/IEC ISO 17021-1 'Conformity Assessment - requirements for bodies providing audit and certification of management systems' en andere daaraan gerelateerde normen en richtlijnen zoals genoemd in de inleiding. In de ISO 17021-1 liggen zowel organisatorische als inhoudelijke eisen ten aanzien van de werkwijze vast. SCCM kan daar waar nodig een interpretatie geven op deze eisen.

Hoofdstuk 9 van de ISO 17021-1 bevat eisen ten aanzien van de werkwijze tijdens het certificatieproces.

Bij een accreditatiebeoordeling is de tekst van de NEN-EN-ISO/IEC ISO 17021-1 en NEN-ISO 50003, in samenhang met dit document, bindend.

4.1 Activiteiten voorafgaand aan certificatie (ISO 17021-1 paragraaf 9.1)

4.1.1 Beoordeling aanvraag (ISO 17021-1 paragraaf 9.1.1 en 9.1.2)

De te certificeren organisatie dient het toepassingsgebied en de grenzen van het energiemangement-systeem vast te leggen (ISO 50001 paragraaf 4.1). In hoofdstuk 2 van dit certificatieschema is daarop een toelichting gegeven. Onderscheid moet worden gemaakt tussen het binnen het energiemangement-systeem beschreven toepassingsgebied en de informatie op het certificaat. Op het certificaat wordt een kernachtige beschrijving van de activiteiten en de onder het certificaat vallende vestigingen vastgelegd. Deze informatie op het certificaat volgt uit de beschrijving van het toepassingsgebied binnen het energiemangement-systeem.

De CI dient vast te stellen of het toepassingsgebied aansluit bij de eisen uit de ISO 50001-norm (paragraaf 4.1). Het gaat om de reikwijdte van activiteiten, faciliteiten en besluiten die de organisatie door middel van een EnMS kan beheersen. Het energiegebruik van producten bestemd voor derden die eventueel door een organisatie worden of zijn ontwikkeld dienen buiten het toepassingsgebied van de energiemangement-systeem te vallen.

SCCM heeft voor de volgende situatie de werkwijze bij de bepaling van de scope nader gespecificeerd:

Certificatie van een activiteit binnen een grote organisatie met meerdere activiteiten

Indien binnen een organisatie sprake is van een situatie waarin meerdere divisies, business units, werkmaatschappijen, etc. activiteiten ontplooiën, kan een afzonderlijke activiteit worden gecertificeerd, indien het betreffende onderdeel:

- een eigen management heeft;
- een beleid kan voeren en een zelfstandig functionerend energiemanagementsysteem heeft;
- eigen (productie)faciliteiten heeft met eigen verantwoordelijkheid voor de naleving van wet- en regelgeving en eventuele milieuvergunningen.

In 3.4.1 van dit certificatieschema zijn aanwijzingen opgenomen voor de organisatie die op het certificaat vermeld wordt.

4.1.2 Audittijd (ISO 17021-1 paragraaf 9.1.4 en 9.1.5/ISO 50003 paragraaf 5.3)

Bij het bepalen van de tijdsbesteding dient ISO 50003 paragraaf 5.3 te worden gehanteerd. De tijdsbesteding is afhankelijk van de complexiteit van de organisatie en het aantal personen dat effectief betrokken is bij de realisatie van de eisen die aan het energiemanagementsysteem worden gesteld (deze moeten een materiële impact op de resultaten hebben). De complexiteit wordt bepaald op basis van de volgende factoren:

- omvang van het jaarlijkse energieverbruik;
- aantal energiebronnen;
- aantal significante wijzen van energiegebruik.

In Annex A van ISO 50003 is de systematiek uitgewerkt (inclusief te hanteren tijdstabel).

De volgende richtlijnen zijn van belang bij de bepaling van de tijdsbesteding:

- IAF MD 3: Advanced Surveillance and Recertification Procedures (ASRP). IAF MD 3 is bedoeld voor certificatie van milieu- en kwaliteitsmanagementsystemen. Het CCvD verklaart dat de IAF MD 3 ook van toepassing is op de certificatie van energiemanagementsystemen omdat energie een van de mogelijke milieuaspecten is. De criteria in de IAF MD 3 die gelden voor milieumanagementsysteemcertificatie zijn van toepassing;
- IAF MD 4: Use of Computer Assisted Auditing Techniques (“CAAT”) for Accredited Certification of Management Systems;
- IAF MD 11 (Audits of integrated management systems) geeft de mogelijkheden tot reductie in tijdsbesteding door het combineren van audits van verschillende managementsystemen.

4.2 Initiële certificatie (ISO 17021-1 paragraaf 9.3)

4.2.1 Fase 1-audit (vooronderzoek) (ISO 17021-1 paragraaf 9.3.1.2)

Volgens SCCM dient de CI te bepalen of het door de organisatie gekozen toepassingsgebied overeenstemt met de feitelijke situatie.

Onderdeel van het vooronderzoek is een documentenonderzoek (zie ISO 17021-1 par. 9.3.1.2). In overleg met de organisatie kan de plaats worden bepaald waar het vooronderzoek wordt uitgevoerd. In bijlage 1 is een lijst van documenten opgenomen die voor het vooronderzoek van belang zijn.

Tijdens het vooronderzoek dient te worden vastgesteld of de verschillende onderdelen van het energiemanagementsysteem aanwezig zijn en zijn geïmplementeerd. De kwaliteit van de implementatie wordt tijdens fase 2 bepaald. De implementatie moet zodanig zijn dat in het auditrapport over fase 2 een uitspraak kan worden gedaan over de werking van het energiemanagementsysteem (zie 4.3.1 en 4.3.2 van dit certificatieschema). Het doel van fase 1 is om vast te stellen of de organisatie klaar is voor de beoordeling van de implementatie in fase 2.

Het vooronderzoek mag worden gecombineerd met onderzoeken voor andere managementsystemen. Wanneer onderdelen van het vooronderzoek worden gecombineerd, mag dit niet ten koste gaan van kwaliteit en diepgang van het onderzoek. Ook bij een gecombineerd onderzoek moeten alle onderwerpen die van belang zijn voor het energiemanagementsysteem duidelijk uit de rapportage blijken.

4.2.2 Fase 2 (certificatieaudit) (ISO 17021-1 paragraaf 9.3.1.3)

In hoofdstuk 2 (interpretatie en toelichting op ISO 50001) is het verband tussen de verschillende onderdelen van de norm toegelicht. Tijdens fase 2 dient door het volgen van audittrails de onderlinge samenhang van deze onderdelen te worden beoordeeld.

Aanvullend op de onderwerpen die verplicht zijn op basis van de ISO 17021-1 verwacht SCCM dat in de certificatieaudit ook zijn opgenomen:

- een interview met de voor de locatie verantwoordelijke directie;
- een bedrijfsrondgang, waar onderzoek naar de implementatie van het energiemanagementsysteem op de werkvloer deel van uitmaakt (bijvoorbeeld door het houden van interviews).

4.3 Uitvoering audits (ISO 17021-1 paragraaf 9.4)

4.3.1 Beoordeling borging van naleving wet- en regelgeving (EA-7/04)

Op basis van ISO 17021-1 paragraaf 9.4.8.3 dient in het auditrapport een verklaring te worden opgenomen ten aanzien van de effectiviteit van het energiemanagementsysteem met betrekking tot het voldoen aan wet- en regelgeving. Om te beoordelen of het energiemanagementsysteem zodanig is geïmplementeerd dat de organisatie in staat is om te voldoen aan wet- en regelgeving zijn de volgende punten van belang:

- De CI dient te beoordelen of de verschillende onderdelen van de ISO 50001-norm die belangrijk zijn voor het borgen van de naleving (waaronder het detailniveau van de geïdentificeerde wet- en regelgeving, de wijze van actualisatie, het identificeren en communiceren van incidenten, de wijze van eigen beoordeling, de wijze van rapporteren aan het management) zodanig zijn ingevuld dat een geborgde naleving mogelijk is.
- De CI dient de werking van de onderdelen te beoordelen door een combinatie van audittrails waarbij voor bepaalde eisen uit wet- en regelgeving alle stappen die relevant zijn voor de borging worden doorlopen en door steekproeven waarbij het voldoen aan specifieke eisen uit wet- en regelgeving wordt beoordeeld. Deze beoordelingen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in de werking van het energiemanagementsysteem en niet om over de feitelijke naleving te rapporteren.

- Wanneer het energiemanagementsysteem goed functioneert, volgt uit de resultaten van het systeem in hoeverre de wet- en regelgeving wordt nageleefd. Dit dient dan gedocumenteerd te zijn binnen het energiemanagementsysteem.
- De CI moet op basis van de werking van het energiemanagementsysteem een gerechtvaardigd vertrouwen hebben dat de wet- en regelgeving inderdaad wordt nageleefd.
- Een gerechtvaardigd vertrouwen betekent niet dat er een garantie kan worden gegeven voor het naleven van de wet- en regelgeving. Het onderzoek is gebaseerd op een steekproef en op een beperkte periode.

De CI kan, indien daarvoor aanleiding bestaat, openbare bronnen raadplegen om te verifiëren of de door de organisatie verstrekte informatie juist is. Zo kan, in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur, gebruik worden gemaakt van openbare bronnen bij het bevoegd gezag om te beoordelen of:

- de door de organisatie opgebouwde registraties van de communicatie met de overheid volledig zijn. Bij voorbeeld op basis van via internet openbaar gemaakte inspectierapporten;
- alle locaties en installaties die tot de te certificeren organisatie behoren ook onder de huidige vergunning vallen;
- er nieuwe ontwikkelingen zijn met betrekking tot meningsverschillen tussen de organisatie en de overheid;
- er geen sprake is van verwijtbaarheid van de organisatie wanneer vergunningen ontbreken.

Van deze mogelijkheid kan gebruik worden gemaakt wanneer dit bijdraagt aan het verkrijgen van een gerechtvaardigd vertrouwen. Uitgangspunt is dat de CI afgaat op door de organisatie te verstrekken, of binnen de organisatie te verkrijgen informatie.

Indien de CI andere dan de reeds in openbare bronnen beschikbare informatie wil van het bevoegd gezag, zal deze informatie in principe door de organisatie zelf worden opgevraagd, tenzij daarover tussen de organisatie en de CI andere afspraken zijn gemaakt.

De CI moet in ieder geval besluiten een certificaat te weigeren dan wel in te trekken² indien een of meer van de volgende omstandigheden zich voordoen:

- De certificatie-instelling heeft ernstige twijfels of de organisatie haar intentie tot het naleven van wet- en regelgeving met behulp van het energiemanagementsysteem kan bereiken;
- Procedures voor corrigerende en preventieve maatregelen werken niet naar behoren. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer voorschriften in verband met het energieverbruik - gebruik en de energie-efficiency structureel worden overschreden en schriftelijke afspraken met het bevoegd gezag dienaangaande ontbreken;
- Procedures voor het melden van afwijkingen van wettelijke eisen aan het bevoegd gezag werken niet naar behoren.

² Voordat een certificaat wordt ingetrokken zal de CI de betreffende organisatie een periode geven om de afwijking te herstellen. De lengte van deze periode hangt af van de aard van de afwijking. Deze periode kan als schorsing worden beschouwd wanneer de CI bepaalt dat het certificaat niet meer naar buiten mag worden gebracht en/of de gecertificeerde organisatie haar afnemers op de hoogte moet stellen van de afwijkingen. Indien binnen de aangegeven periode de afwijking wordt hersteld, wordt de schorsing opgeheven. Wanneer deze niet tijdig wordt hersteld volgt intrekking van het certificaat.

4.3.2 Beoordeling continue verbetering (ISO 17021-1 paragraaf 9.4.8.3/ISO 50003 paragraaf 5.6, 5.7, 5.8 en 5.9)

Op basis van ISO 50003 paragraaf 5.6 dient in het auditrapport een verklaring te worden opgenomen (met auditbewijs) ten aanzien van het bereiken van continue verbetering van het EnMS en de verbetering van energieprestaties. Om te beoordelen of het energiemanagementsysteem zodanig is geïmplementeerd dat de organisatie in staat is om de energieprestaties continu te verbeteren zijn de volgende punten van belang:

- De CI dient te beoordelen of de verschillende onderdelen van de ISO 50001-norm die belangrijk zijn voor het realiseren van continue verbetering zodanig zijn ingevoerd dat de randvoorwaarden voor het verbeterproces aanwezig zijn. Het gaat dan onder andere om het identificeren en actualiseren van mogelijkheden tot verbetering, betrokkenheid van de directie bij de realisatie van continue verbetering, planning van verbeteringen en beschikbaarheid middelen en mensen, het volgen en waar nodig bijsturen van verbeterprocessen;
- De CI dient de werking van het verbeterproces te beoordelen door een combinatie van audittrails waarbij voor een of meer geïdentificeerde kansen alle stappen die relevant zijn voor het realiseren van verbeteringen worden doorlopen en door steekproeven waarbij voor bepaalde verbeteropties de uitvoering wordt beoordeeld;
- Wanneer het energiemanagementsysteem goed functioneert, volgt uit de resultaten van het systeem in hoeverre de energieprestaties verbeteren. Dit is dan gedocumenteerd binnen het energiemanagementsysteem.

Een of meer van de volgende omstandigheden kunnen reden zijn om een certificaat te weigeren of in te trekken:

- De organisatie heeft geen of maar een beperkt inzicht in de mogelijkheden om de energieprestaties gerelateerd aan de geïdentificeerde risico's en kansen te verbeteren;
- Een plan om verbeteringen te realiseren ontbreekt of is inhoudelijk slecht onderbouwd³;
- Gemaakte plannen worden niet uitgevoerd en er wordt daarvoor geen overtuigende onderbouwing gegeven. Bedoeld worden de programma's waarin onder meer de geplande activiteiten in het kader van het continue verbeteringsproces zijn geconcretiseerd.

4.3.3 Beoordeling energie-informatie

Het certificatieonderzoek dient zich te richten op de processen met betrekking tot monitoring en metingen en de verwerking tot energie-informatie. Het certificatieproces richt zich niet op het doen van uitspraken over afzonderlijke getallen. Het betekent wel dat:

- tijdens een certificatieonderzoek steekproefsgewijs voor een aantal belangrijke risico's wordt beoordeeld of de gehanteerde systematiek van metingen en registraties leidt tot valide en betrouwbare resultaten;
- beoordeeld wordt hoe voor een aantal onderwerpen de meet- en registratiegegevens worden verwerkt en eventueel bewerkt tot energie-informatie;

³ De beoordeling van dit onderdeel heeft een subjectief karakter. Overwegingen zijn:

- De verbetering van de energieprestaties kan het best over een aantal jaren worden beoordeeld;
- Wanneer een organisatie in het recente verleden heeft gezorgd voor aanzienlijke verbeteringen in de energieprestaties kan dit in het oordeel van de CI worden meegewogen;
- Wanneer een organisatie nauwelijks acties heeft gepland en/of ondernomen om tot verbetering van de energieprestaties te komen, terwijl er volgens de stand van de techniek verbeteringen mogelijk zijn die een groot aantal concurrenten wel realiseren, is er waarschijnlijk sprake van een slecht onderbouwd plan;
- Het uitwisselen van ervaringen tussen de certificatie-instellingen zal door SCCM worden gestimuleerd, wat van belang is om tot een vergelijkbare beoordeling te komen.

- beoordeeld wordt of de in- en extern gecommuniceerde informatie (waaronder rapportages aan de overheid) in overeenstemming is met de informatie die binnen het energiemanagementsysteem tot stand is gekomen;
- beoordeeld wordt of de systematiek zodanig is dat deze reproduceerbaar is en de gecommuniceerde energie-informatie kan worden vergeleken met voorgaande en/of toekomstige periodes.

Een ISO 50001-certificaat betekent dat verschillende elementen zijn beoordeeld die belangrijk zijn voor het genereren van betrouwbare energie-informatie en geeft in die zin een positieve waarde aan de informatie die wordt gegenereerd met behulp van het energiemanagementsysteem. Een ISO 50001-certificaat is echter geen waardeoordeel over de betrouwbaarheid van individuele getallen omdat deze alleen steekproefsgewijs worden beoordeeld met als doel de systematiek te beoordelen.

Wanneer een organisatie bij haar communicatie naar buiten, door het niet verschaffen van complete informatie en/of onjuiste informatie, een verkeerd beeld wekt wordt niet voldaan aan de eisen van ISO 50001 ten aanzien van communicatie en is er sprake van een afwijking.

4.3.4 Handelwijze in het geval van overtredingen

Relevant is het art. 1.1.a van de Wet Milieubeheer. Hierin ligt de zorgplichtbepaling vast. Het criterium is daarbij dat datgene wordt gedaan wat naar redelijkheid kan worden verwacht.

Van een CI/auditor mag worden verwacht dat:

- overtredingen van wet- en regelgeving worden gemeld aan de directie;
- een certificaat wordt geschorst of ingetrokken wanneer het functioneren van het energiemanagement systeem er niet toe leidt dat de voor het energiebeleid relevante overtredingen worden opgelost en voor komen.

Verwacht mag worden dat deze handelwijze als redelijk wordt beschouwd.

Of het bedrijf de overtreding moet melden aan de overheid zal van geval tot geval moeten worden bepaald.

4.3.5 Rapportage van audits (ISO 17021-1 paragraaf 9.4.8/ISO 50003 paragraaf 5.6)

Een CI dient de resultaten van het certificatieonderzoek aan de te certificeren organisatie te verklaren en daar waar van toepassing verbeteringsmogelijkheden te formuleren. Dit wordt niet als een advies beschouwd waarvoor afzonderlijk wordt betaald. Het is niet toegestaan dat de CI naar aanleiding van het certificatieonderzoek adviseert bij de herziening van het energiemanagementsysteem en/of voorstellen doet voor concrete oplossingen. Wel kunnen suggesties worden gedaan waarbij meerdere alternatieven worden gegeven.

Volgens SCCM dient de rapportage zodanig te zijn dat achteraf voldoende informatie beschikbaar is om de eigen werkwijze achteraf te kunnen verantwoorden bijvoorbeeld in het geval van bezwaren/beroepen. De CI dient een archief bij te houden met informatie over de uitgevoerde audits (zie ISO 17021-1 paragraaf 9.6.8).

Op basis van ISO 50003 par. 5.6 dienen de scope en de grenzen van het energiemanagementsysteem in het auditrapport te worden opgenomen.

ISO 17021-1 par. 9.4.8.3 a. vereist dat in het auditrapport een verklaring met een samenvatting van het bewijs is opgenomen met betrekking tot de mate waarin het energiemanagementsysteem geschikt is voor het voldoen aan de van toepassing zijnde eisen en het realiseren van de verwachte uitkomsten. Bij de uitkomsten gaat het om de beoogde resultaten. Beoogde resultaten die als minimum gericht te zijn op het verbeteren van de energieprestaties, het voldoen aan de complianceverplichtingen en het behalen van de energiedoelstellingen. Dit sluit aan bij de eisen uit ISO 50003 par. 5.6 welke een verklaring (met bewijs) over de continue verbetering van het energiemanagementsysteem en de energieprestaties. Volgens SCCM gaat het hierbij om zowel de realisatie van de beoogde resultaten als de werking van die onderdelen van het energiemanagementsysteem die relevant zijn om de naleving van complianceverplichtingen en de verbetering van de energieprestaties te borgen.

Daarbij dient ook aandacht te worden besteed aan de implementatie van plannen voor het oplossen van afwijkingen geconstateerd tijdens voorgaande audits.

Bij gecombineerde systemen dient volgens SCCM in de rapportage de beoordeling van het energie-managementsysteem op basis van de ISO 50001-norm op zichzelf leesbaar te zijn. Het al dan niet krijgen van een certificaat voor één van de managementsystemen mag geen consequenties hebben voor een ander onderdeel.

4.4 In stand houden certificatie (ISO 17021-1 paragraaf 9.6)

4.4.1 Controleaudit (ISO 17021-1 paragraaf 9.6.2/ISO 50003 paragraaf 5.8)

Aanvullend op de onderwerpen die verplicht zijn op basis van de ISO 17021-1 en ISO 50003 verwacht SCCM dat in een controleaudit de volgende onderwerpen in ieder geval aandacht krijgen:

- de betrokkenheid van de directie;
- de werking van processen met betrekking tot de communicatie met derden belanghebbenden (waaronder correspondentie met de overheid);
- de werking van processen voor de eigen beoordeling van het voldoen aan wet- en regelgeving en de uitkomsten daarvan.

Controleonderzoeken kunnen worden gecombineerd met onderzoeken voor andere managementsystemen. Het mag niet zo zijn dat de kwaliteit van het onderzoek negatief wordt beïnvloed door een gecombineerd onderzoek. Alle voor het energiemanagementsysteem relevante aspecten moeten duidelijk uit de rapportage blijken.

4.4.2 Speciale audits (ISO 17021-1 paragraaf 9.6.4)

Een CI dient een extra tussentijdsonderzoek te overwegen indien:

- de CI tussentijds op de hoogte wordt gesteld van door het bevoegd gezag genomen handhavingsbesluiten (geformuleerd in een ambtelijke of bestuurlijke brief) waarin de overheid overtreding van belangrijke voorschriften met betrekking tot energie constateert;
- er andere signalen zijn die voor de CI aanleiding zijn om te twijfelen aan het goed functioneren van het energiemanagementsysteem.

Een tussentijdsonderzoek hoeft niet altijd op de locatie van de gecertificeerde organisatie te worden uitgevoerd. De CI kan soms ook door het opvragen van relevante informatie tot een oordeel komen.

Documenten voor vooronderzoek

Van de te certificeren organisatie wordt verwacht dat het de volgende documenten beschikbaar heeft voor het vooronderzoek:

- Een overzicht van de geldende procedures. Een indexlijst waaruit blijkt welke delen van de documentatie refereren aan de betreffende eisen van de ISO 50001-norm, wordt op prijs gesteld;
- Een beschrijving van de bedrijfsprocessen op de locatie en een analyse van het energieverbruik en energiegebruik met betrekking tot de verschillende activiteiten;
- De evaluatie van het energiegebruik en de mogelijke verbeteringen;
- Een plan waarin het begrip continue verbetering is geconcretiseerd;
- Een overzicht van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de andere eisen die de organisatie onderschrijft (waaronder bijvoorbeeld convenanten);
- De belangrijkste vergunningvoorschriften;
- Registratie van het verbruik op basis waarvan kan worden beoordeeld in hoeverre aan de gestelde vergunningvoorschriften wordt voldaan;
- Samenvatting van correspondentie met het bevoegd gezag;
- De rapportages van de interne audits;
- De rapportages van de beoordeling door de directie.

BIJLAGE 2

Kennis over wet- en regelgeving in Nederland

In tabel 1 is de voor energiemangement relevante wet- en regelgeving weergegeven die van toepassing kan zijn op in Nederland gevestigde organisaties. Op mijn.sccm.nl is voor de in het overzicht opgenomen wet- en regelgeving een samenvatting beschikbaar. Deze samenvattingen geven een indicatie van de diepgang van de kennis die bij auditors aanwezig dient te zijn. Uitgangspunt is kennis op het niveau dat de essentie van de wet- en regelgeving bekend is (doel, voor wie, bij welke criteria van toepassing, hoofdlijn van consequenties).

BIJLAGE 2, TABEL 1: WET- EN REGELGEVING RELEVANT VOOR ISO 50001 IN NEDERLAND

ONDERWERP	WET- EN REGELGEVING RELEVANT VOOR AUDITORS
Algemeen	<ul style="list-style-type: none">- Wabo (art. 1.1)- Barim (Activiteitenbesluit)- Wm- Richtlijn Industriële Emissies (RIE)/ BBT-conclusies en BREF's voor RIE-bedrijven- E-PRTR
Activiteitenbesluit en activiteitenregeling	<ul style="list-style-type: none">- Activiteitenbesluit (art. 2.14 en 2.15 over energiebesparende maatregelen)- Activiteitenbesluit paragraaf 3.2.1 over stookinstallaties- Activiteitenregeling (art. 2.16 en bijlage 10 met maatregellijsten)
Convenanten	<ul style="list-style-type: none">- MJA-3- MEE
Bouwbesluit	<ul style="list-style-type: none">- Art. 5.1-5.7 (o.a. EPC, isolatiewaarden etc.)
Rapportage	<ul style="list-style-type: none">- Tijdelijke regeling i.v.m. implementatie energieaudit uit EED

De in tabel 1 opgenomen wet- en regelgeving vormt de belangrijkste wet- en regelgeving voor ISO 50001-certificatie in Nederland. Dit is echter maar een deel van het totaal van mogelijke wet- en regelgeving. Het is de verantwoordelijkheid van de CI om te beoordelen of er naast de in tabel 1 opgenomen wet- en regelgeving nog andere belangrijke wet- en regelgeving aan de orde kan zijn voor de bedrijven actief in de technical area's waarvoor accreditatie wordt aangevraagd.

Nadere informatie

Achtergrondinformatie SCCM

Op de website van SCCM (www.sccm.nl) is informatie te vinden en kunnen documenten gedownload worden over onder meer:

- achtergronden over certificatie;
- voordelen en toegevoegde waarde van ISO 50001-certificatie;
- informatiebladen (deze geven uitleg over de implementatie van onderdelen van het management-systeem);
- namen van gecertificeerde organisaties (in een database kunnen deze worden opgezocht);
- namen en contactgegevens van aangesloten certificatie-instellingen;
- cases met vragen en antwoorden gebruikt bij harmonisatiedagen van certificatieauditors;
- achtergrond van de stichting en namen van betrokken organisaties en personen;
- brochures van SCCM.

Achtergrondinformatie van derden

Over een aantal onderwerpen genoemd in het ISO 50001-certificatieschema is bij derden informatie te verkrijgen.

- Stand der techniek Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
www.rvo.nl
- Accreditatie Raad voor Accreditatie
www.rva.nl
European co-operation for Accreditation
www.european-accreditation.org

De in dit certificatieschema genoemde normen kunnen worden besteld bij NEN (Nederlands Normalisatie Instituut) te Delft, 015-2690391 of www.nen.nl. De genoemde EA-/IAF-richtlijnen kunnen worden gedownload via de site van SCCM of de European co-operation for Accreditation.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.
Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichhouders, certificatie-
instellingen en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en
arbomanagementsystemen

Postbus 13507
2501 EM Den Haag

T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag